

Kajaanin yliopistokeskus
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Lahden yliopistokampus
Mikkelin yliopistokeskus
Porin yliopistokeskus
Seinäjoen yliopistokeskus

Eduskunta / sivistysvaliokunta

Lausunto: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020-23 VNS 2/2019 vp sekä HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumi (Kajaanin, Kokkolan, Lahden, Mikkelin, Porin ja Seinäjoen yliopistokeskukset) kiittää lausuntopyynnöstä koskien Valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020-23 sekä hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi 2020.

Yliopistokeskukset ovat monitieteisiä ja –organisatorisia kokonaisuuksia ja niissä toimivat yliopistojen yksiköt täydentävät Suomen yliopistoverkkoa alueilla, joilla ei ole yliopistojen pääkampuksia. Yliopistokeskukset ovat aikuisille suunnatun, joustavan yliopisto-opetuksen edelläkävijöitä Suomessa. Ne ovat samalla alueellisia osaamiskeskittymiä, joissa tehdään poikkeuksellisen laajaa yhteistyötä yritysten, muiden tutkimuslaitosten sekä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Jokaisella yliopistokeskuksella on oma profiilinsa ja omia erityistehtäviä. Tällä halutaan maksimoida yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 tuodaan toiminnallisena tavoitteena esille, että korkeakoulut lisäävät jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, monipuolistavat opiskelijoiden ohjausta ja lisäävät yhteistyötä työelämän kanssa. Tavoitteet ovat hyviä, mutta toteuttamiseen tarvitaan taloudellisia kannustimia sekä aktiivisia kehittämistoimia.

1. Yliopistojen perusrahoituksen tason turvaaminen

Yliopistojen rahoitusta on leikattu rajusti. Rahoitustason palautus ja indeksin palauttaminen ovat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömiä. Yliopistokeskusten osalta OKM:n kauden 2021-24 esitys koordinaatorahoituksen tason palauttamisesta (700 000 euroa) lähelle leikkausta edeltänyttä tilaa on tervetullut positiivinen signaali. On erittäin tärkeää, että yliopistojen rahoitukseen ei kohdisteta uusia leikkauksia.

2. Koko Suomen kestävästä kasvusta huolehtiminen

Julkisen talouden tasapainosta huolehtimista vaikeuttavat erityisesti väestön ikääntyminen ja hidastuva talouskasvu. Lisäksi eriytymiskehitys muutaman kasvavan keskuskaupungin ja muun Suomen välillä on huolestuttavan nopeaa. Osaavan työvoiman saatavuus on maanlaajuinen ongelma. Talouden tulisi kasvaa mahdollisimman monella talousalueella, jotta vältetään ongelmat koko kansantalouden tasolla.

3. Korkeakoulutettujen määrän lisääminen edellyttää uusia keinoja, resursseja sekä koulutuksellista alueellista tasa-arvoa.

Korkeakoulutettujen määrän nostaminen kasvattamalla läpivirtausta, korkeakoulutuksen tarjontaa ja lisäämällä korkeakoulutuksen aloituspaikkoja on nykytilanteessa iso tavoite, johon yliopistot eivät pysty vastaamaan ilman valtion rahoitusta. Tämän lisäksi tarvitaan uusia oppimisen ja opettamisen muotoja, kuten uudenlaisia opintopolkuja, monimuoto-opetusta ja uudenlaisia kumppanuuksia. Yliopistokeskusten roolia, osaamista ja olemassa olevaa infrastruktuuria kannattaa hyödyntää tässä työssä.

On ensiarvoisen tärkeää huolehtia ja resursoida jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämistä koko maassa. Työnantajien tai työntekijöiden omia mahdollisuuksia jatkuvan oppimisen kustannusten kattamisessa ei myöskään pidä yliarvioida. Valtion rahoituksen rooli jatkuvassa oppimisessa on tärkeä erityisesti PK-yritysten kasvupotentiaalin hyödyntämiseksi, samoin kuin sosiaali- ja terveys- sekä kasvatusalojen jatkuvan oppimisen koulutuspalveluissa. Tuottavuuden kasvua tukeva osaaminen tulisi viedä mahdollisimman lähelle yrityksiä sekä julkisten palvelujen tuottajia. Väestön koulutustason kehitystä tulee myös seurata tarkkaan. Mikäli maakunnalliset koulutustasoerot pääsevät lisääntymään edelleen, vaikeuttaa se myös työmarkkinoiden toimintaa ja korkeaa osaamista vaativien palvelujen saatavuutta.

4. Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kannustimet PK-yritysten kasvua tukemaan

Innovaatiotoiminnassa kasvun edellytyksiä tulee etsiä enemmän myös pienten yritysten kasvun ja kansainvälistymisen kautta. Valitettavan moni suomalainen hankerahoitusjärjestelmä ei mahdollista pienten yritysten osallistumisedellytyksiä tutkimushankkeisiin. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tehostamisen kannalta hankerahoitusjärjestelmää tulee kehittää palvelemaan enemmän pieniä yrityksiä, joilla ei tällä hetkellä ole osaamista tai omarahoitusta osallistua kehittämistyöhön. Tarvitaan myös paljon yrityksiin jalkautumista, jota tehdään mm. yliopistokeskuksissa.

5. Yliopistokeskukset mukana kehittämisessä

Haluamme olla mukana keskusteluissa ja toimenpiteissä em. haasteisiin vastaamisessa. Moniyliopistollisina, monitieteellisinä ja lähellä työelämää toimivina kokonaisuuksina, yliopistokeskukset tarjoavat erittäin hyvän alustan jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämis- ja kokeilutoimintaan. Uusien palvelujen kehittämisessä pitää huomioida täydennyskoulutus, avoin yliopisto-opetus, tutkintoon johtava koulutus ja niiden osat sekä tutkimus- ja kehittämistyön tarjoaman mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen. Valtion taloudessa tulee varautua jatkuvan oppimisen kustannusten kattamiseen nykyistä laajemmin.

Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumi:

Kajaanin yliopistokeskus, johtaja Vesa Virtanen
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, johtaja Tanja Risikko
Lahden yliopistokampus, pääsihteeri Minna-Maija Salomaa
Mikkelin yliopistokeskus, pääsihteeri Matti Malinen
Porin yliopistokeskus, johtaja Tarmo Lipping
Seinäjoen yliopistokeskus, tutkimusjohtaja Juha Alarinta

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa:

- Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumin vuoden 2019 koordinaattori pääsihteeri Matti Malinen, Mikkelin yliopistokeskus, 050-4968981, matti.malinen@muc.fi.
- Aikavälillä 20-27.10. lisätietoja antaa johtaja Tanja Risikko, Kokkolan yliopistokeskus, 040-1952037, tanja.risikko@chydenius.fi